

Вадзім КНЫШАЎ.

Кошт вишэйшай адукацыі

Працэсы рэфармавання адукацыйнай галіны, якія апошнім часам вельмі актыўна ідуць у большасці постсавецкіх краін, успрымаюцца неадназначна. Калі афіцыйная структура выканаўчай улады ўпаўняе ў правільнасці абранага курсу, дык многія прадстаўнікі грамадскасці і спецыялісты - не зусім. Адрозніваюцца і меркаванні розных сацыяльных слабаў і груп насельніцтва: больш забяспечаныя падтрымліваюць пераход на рынковае рэйкі, малымасныя заклалачы захаваць сацыяльныя гарантыі. "Настаўніцкая газета" знаёміць чытачоў з Інтэрнет-артыкулам Аляксандра Борана, які выказавае ад імя ўкраінскіх студэнтаў.

Сітуацыю з адукацыяй на Украіне большасць мясцовых экспертаў і журналістаў ацэньвае даволі крытычна. Нядаўна прыняты Закон аб вышэйшай адукацыі не апраўдаў большасці спадзяванняў: прызначаны адрэгуляваць дзейнасць вышэйшых навуковых устаноў у сучасных умовах, ён, між тым, не прадугледзеў кардынальных зрухаў у рэфармаванні вышэйшай школы. Пры абмеркаванні праекта засяродзіліся, у асноўным, на некалькіх пазіцыях: працэнт бюджэтынкаў, праздурда абрання рэктараў і дзейнасць ўкраінскіх ВНУ за мяжой. Самымі актуальнымі гэтыя праблемы называюць у адукацыйнай галіне. Распрацоўшчыкі праекта зноў пакінулі па-за ўвагай меркаванне галоўных удзельнікаў адукацыйнага працэсу

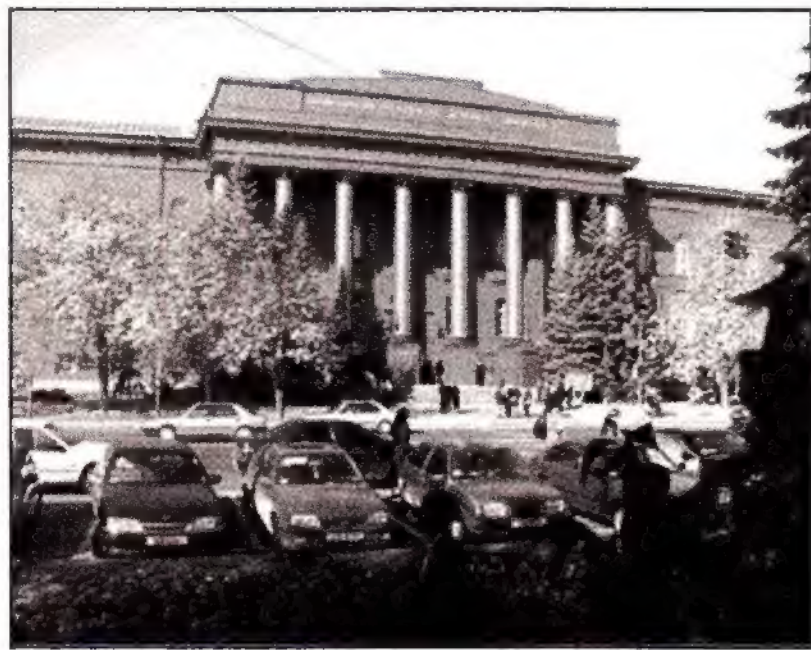
— студэнтаў, якіх сёння хваляюць многія істотныя пытанні. Найбольш вострай на сённяшні дзень застаецца праблема даступнасці вышэйшай адукацыі для шэраговага грамадзяніна. Не сакрэт, што набыццё спецыяльнасці стала справай жыцця і смерці для соцень тысяч ўкраінскіх сем'яў. Традыцыйна бацькі не шкадуць грошай на адукацыю, чым добра карыстаюцца ласкі дзяці, якія ўмеюць маніпуляваць уяўленнямі пра перспектывы і прэстыж: насць той альбо іншай прафесіі. Прадэсцілі, што размова ідзе не пра аб'ектыўны пошук на рынку працы, а толькі пра штучны асяця— таж вакол стыйкіна папулярных спецыяльнасцей.

Міністэрства адукацыі і навукі на працягу года некалькі разоў складала пераможныя рэзалюцыі пра чатырохпрацэнтны рост бюджэтынкаў. Аднак лясчэй вярблodu працыі праз вушка іголки, чым звычайнаму абітурыенту трапіць на пэўныя факультэты. Чыноўнікі міністэрства не хаваюць праблемы карумпіраванасці вышэйшай школы, але змагаюцца з ёй прапануючы павелічэннем колькасці кантрактыкаў — маўляў, лепш няхай плацяць афіцыйна. Асюль і ўся мітусня вакол 51—працэнтнай квоты на бюджэтынкаў. Міністр адукацыі і навукі В.Крэмень лічыць, што яна "штучна абмяжоўвае магчымасці тых, што жадае вучыцца на платнай аснове". Занапеканасць міністра можна зразумець, бо давадзецца выдаткоўваць значныя сродкі з дзяржаўнага бюджэту, а калі б такой квоты не існавала, асноўны явяр фінансавання быў бы аўтаматычна перакладзены

на студэнтаў і іх бацькоў. Ды і пры ўмове квоты атрымліваецца, што палова сем'яў краіны ў стане аплываць вучобу сваіх дзяцей. Такі падыход, мякка кажучы, не зусім стасуецца з дадзенымі аб узроўні дабрабыту ўкраінскага грамадства, пераважна частка якога знаходзіцца за рысай беднасці альбо балансу на яе мяжы.

Многія адзначаюць, што асаблівасцю ўкраінскай вышэйшай школы фактычна стала каставасць: існуюць цэлы шэраг спецыяльнасцей, даступных толькі пэўнаму колу асоб. Справа нават не ў тым, што таленавіты чалавек з пралетарскімі канрамі не здолее паступіць на

жаданы факультэт — у яго проста ніколі не будзе адпаведнага ўзроўню падрыхтоўкі. На гэта першачасна ўплывае тое, што паступіць у прэстыжную ВНУ немагчыма без адпаведнай падрыхтоўкі ў прыватных сярэдніх навуковых устаноў, якія трывалі ўвайшлі ў сённяшнюю рэчаіснасць, або без дапамогі рэпетытараў, на якіх патрабуюцца вялікія грошы. Такім чынам, вышэйшая адукацыя ў краіне становіцца строга дыферэнцыраванай у залежнасці ад узроўню даходаў. Можна запярэчыць, што ў гэтым няма нічога кепскага і гэта ўсяго толькі частка натуральнага развіцця грамадства.

Па старонках Інтэрнета

Дзейнасць прыватных ВНУ падвергнецца рэвізіі

Міністэрства адукацыі Расійскай Федэрацыі збіраецца правесці "аўдыт" усіх ВНУ. Прычым чыноўнік перш за ўсё хвалюць якасць ведаў, якія атрымліваюць выпускнікі. Па словах міністра Уладзіміра Філіпава, ужо да канца і паўгода ў краіне будзе створана незалежная сістэма атэстацыі і кантролю якасці адукацыі. Менавіта такія функцыі будуць ускладзены на новую інспекцыю, фарміраваную ў бліжэйшы час павінен ухваліць урад. У працэсе ўрадавай паставы гаворыцца, што інспекцыя будзе валодаць правам адкідаць ліцэнзіі ў тых ВНУ, якія не адпавядаюць адукацыйным стандартам. Праўда, не зусім зразумела, што маецца на ўвазе пад адукацыйнымі стандартамі: ніякіх уніфікаваных патрабаванняў на гэты конт не існуе. Сам міністр лічыць, што змены трэба ўнесці і ў існуючы закон "Аб адукацыі", бо сёння кожны рэгіён імкнецца адкрыць у сябе ўласныя ўніверсітэты ці хача б заснаваць філіял прэстыжнай сталічнай ВНУ. Але пры гэтым нікога не хвалюць, хто і што там будзе выкладаць. Універсітэты і акадэміі працягваюць гледзіцца, як грыбы пасля дажджу, і такое становішча выклікае ў міністра расчараванне. Ён незадаволены, напрыклад, тым фактам, што пры ліцэнзаванні навуковых устаноў закон не дапускае экспертызы вучэбных праграм. Акрамя таго, на словах Філіпава, неабходна паскорыць працэс адкідавання ліцэнзій з тых навуковых устаноў, якія не адпавядаюць стандартам якасці. Зараз такая працэдура дапускаецца на падставе судовога рашэння, але, верагодна, пасля з'яўлення сістэмы атэстацыі падобнае ліцэнзіі стане магчымым і ў адміністрацыйным парадку.

Давадзячы свой пункт погляду, Філіпаў нагадаў, што ў мінулым годзе з 1,3 мільёна выпускнікоў школ у ВНУ паступілі 1,23 мільёна. Міністр сцвярджае, што такая колькасць не магла перайсці ў якасць: выпускнікі большасці ВНУ наўрад ці здолелі ўладкавацца па спецыяльнасці — узровень падрыхтоўкі надзвычай нізкі. Уладзімір Філіпаў выказаў меркаванне, што зараз большасць хлопцаў ідзе ў ВНУ нават не за дыпломам, проста такім чынам шукае паратнак ад арміі. І калі забараніць паступленне ў прыватныя ВНУ нельга, дык трэба хача б сачыць, каб дапамога прызыўнікам не стала асноўным "профілем" работы гэтых устаноў. Падставы для хваления ў прыватных ВНУ ёсць ужо зараз — у Міністэрстве адукацыі фарміраваны дзве рабочыя групы — па 150 чалавек у кожнай, якія воль-вось будуць накіраваны ў рэгіёны для рэвізіі.

Парламент разгледзеў папраўкі

Парламент Эстоніі ў другім, заключным, чытанні разгледзеў папраўкі да Закона "Аб асноўных школах і гімназіях", якія рэгулююць пераход рускамоўных школ на эстонскую мову навування. Справа ў тым, што, згодна з першапачатковай рэдакцыяй закона, усе рускамоўныя агульнаадукацыйныя ўстановы абавязаны былі перайсці на дзяржаўную мову да 2007—2008 гг.

У адпаведнасці з нашымі папраўкамі палітычны савет любіў рускамоўнай школы атрымлівае права самастойна прымаць рашэнне аб пераходзе на эстонскую мову да азначанага тэрміну", — сказаў у інтэрв'ю агенцтва РИА "Новости" адзін з аўтараў новых паправак, дэпутат парламента ад кіруючай Цэнтрыйскай партыі Эстоніі Мікаіл Стальнхунт. Па яго словах, палітыцескаму савету дастаткова выйсці з такім хаджайніцтвам на ўзровень мясцовага самкіравання, якое будзе абавязана перадаць яго на зацвярджэнне рэспубліканскаму ўраду.

Як падкрэсліў Мікаіл Стальнхунт, які ў рускамоўнай школе да гэтага часу ня

Дзейнасць прыватных ВНУ падвергнецца рэвізіі

Міністэрства адукацыі Расійскай Федэрацыі збіраецца правесці "аўдыт" усіх ВНУ. Прычым чыноўнік перш за ўсё хвалюць якасць ведаў, якія атрымліваюць выпускнікі. Па словах міністра Уладзіміра Філіпава, ужо да канца і паўгода ў краіне будзе створана незалежная сістэма атэстацыі і кантролю якасці адукацыі. Менавіта такія функцыі будуць ускладзены на новую інспекцыю, фарміраваную ў бліжэйшы час павінен ухваліць урад. У працэсе ўрадавай паставы гаворыцца, што інспекцыя будзе валодаць правам адкідаць ліцэнзіі ў тых ВНУ, якія не адпавядаюць адукацыйным стандартам. Праўда, не зусім зразумела, што маецца на ўвазе пад адукацыйнымі стандартамі: ніякіх уніфікаваных патрабаванняў на гэты конт не існуе. Сам міністр лічыць, што змены трэба ўнесці і ў існуючы закон "Аб адукацыі", бо сёння кожны рэгіён імкнецца адкрыць у сябе ўласныя ўніверсітэты ці хача б заснаваць філіял прэстыжнай сталічнай ВНУ. Але пры гэтым нікога не хвалюць, хто і што там будзе выкладаць. Універсітэты і акадэміі працягваюць гледзіцца, як грыбы пасля дажджу, і такое становішча выклікае ў міністра расчараванне. Ён незадаволены, напрыклад, тым фактам, што пры ліцэнзаванні навуковых устаноў закон не дапускае экспертызы вучэбных праграм. Акрамя таго, на словах Філіпава, неабходна паскорыць працэс адкідавання ліцэнзій з тых навуковых устаноў, якія не адпавядаюць стандартам якасці. Зараз такая працэдура дапускаецца на падставе судовога рашэння, але, верагодна, пасля з'яўлення сістэмы атэстацыі падобнае ліцэнзіі стане магчымым і ў адміністрацыйным парадку.

Ва ўніверсітэце Абердзіна створана глыбакаводная лабараторыя

Вучоныя ўніверсітэта шатландскага горада Абердзіна (Aberdeen University) зачынілі работу над стварэннем глыбакаводнай лабараторыі. Кошт станцыі, з'яўляючайся лабараторыя на глыбіні 6 кіламетраў, склаў 1,2 мільёна фунтаў стэрлінгаў. Лабараторыя прызначана для правядзення даследаванняў над сусветнага акіяна і ўяўляе вялікую цікавасць не толькі для біёлагаў, але і для спецыялістаў, што займаюцца нафтавымі распрацоўкамі марскога дна.

Секс-настаўнікі з Каліфорніі

Курс лекцый па мужчынскай і жаночай сексуальнасці, які чытаўся ў Каліфарнійскім ўніверсітэце, прыпынены з-за таго, што ў яго рамках студэнтаў прымушалі ўдзельнічаць у акцыях, якія прымяшалі іх чалавечую годнасць. Так, юнакі былі вымушаны слухаць сексуальныя фантазіі наведвальнікаў стрыптыз-бараў для гомасексуалістаў і глядзець адкрытую парнаграфію. Па стрыптыз-клубах вадзілі і дэжурат — для іх прадугледжвалі лекцыі парназорак.

Кіраўнікі факультэта сацыялогіі забілі трыгоў пасля таго, як адна са студэнткаў універсітэта расказала, што падчас экскурсіі ў стрыптыз-бар для глеў іх выкладчы сам прадэманстраваў на сцэне стрыптыз, а пасля ўступіў у сексуальны

Дзейнасць прыватных ВНУ падвергнецца рэвізіі

Міністэрства адукацыі Расійскай Федэрацыі збіраецца правесці "аўдыт" усіх ВНУ. Прычым чыноўнік перш за ўсё хвалюць якасць ведаў, якія атрымліваюць выпускнікі. Па словах міністра Уладзіміра Філіпава, ужо да канца і паўгода ў краіне будзе створана незалежная сістэма атэстацыі і кантролю якасці адукацыі. Менавіта такія функцыі будуць ускладзены на новую інспекцыю, фарміраваную ў бліжэйшы час павінен ухваліць урад. У працэсе ўрадавай паставы гаворыцца, што інспекцыя будзе валодаць правам адкідаць ліцэнзіі ў тых ВНУ, якія не адпавядаюць адукацыйным стандартам. Праўда, не зусім зразумела, што маецца на ўвазе пад адукацыйнымі стандартамі: ніякіх уніфікаваных патрабаванняў на гэты конт не існуе. Сам міністр лічыць, што змены трэба ўнесці і ў існуючы закон "Аб адукацыі", бо сёння кожны рэгіён імкнецца адкрыць у сябе ўласныя ўніверсітэты ці хача б заснаваць філіял прэстыжнай сталічнай ВНУ. Але пры гэтым нікога не хвалюць, хто і што там будзе выкладаць. Універсітэты і акадэміі працягваюць гледзіцца, як грыбы пасля дажджу, і такое становішча выклікае ў міністра расчараванне. Ён незадаволены, напрыклад, тым фактам, што пры ліцэнзаванні навуковых устаноў закон не дапускае экспертызы вучэбных праграм. Акрамя таго, на словах Філіпава, неабходна паскорыць працэс адкідавання ліцэнзій з тых навуковых устаноў, якія не адпавядаюць стандартам якасці. Зараз такая працэдура дапускаецца на падставе судовога рашэння, але, верагодна, пасля з'яўлення сістэмы атэстацыі падобнае ліцэнзіі стане магчымым і ў адміністрацыйным парадку.

Ва ўніверсітэце Абердзіна створана глыбакаводная лабараторыя

Вучоныя ўніверсітэта шатландскага горада Абердзіна (Aberdeen University) зачынілі работу над стварэннем глыбакаводнай лабараторыі. Кошт станцыі, з'яўляючайся лабараторыя на глыбіні 6 кіламетраў, склаў 1,2 мільёна фунтаў стэрлінгаў. Лабараторыя прызначана для правядзення даследаванняў над сусветнага акіяна і ўяўляе вялікую цікавасць не толькі для біёлагаў, але і для спецыялістаў, што займаюцца нафтавымі распрацоўкамі марскога дна.

Секс-настаўнікі з Каліфорніі

Курс лекцый па мужчынскай і жаночай сексуальнасці, які чытаўся ў Каліфарнійскім ўніверсітэце, прыпынены з-за таго, што ў яго рамках студэнтаў прымушалі ўдзельнічаць у акцыях, якія прымяшалі іх чалавечую годнасць. Так, юнакі былі вымушаны слухаць сексуальныя фантазіі наведвальнікаў стрыптыз-бараў для гомасексуалістаў і глядзець адкрытую парнаграфію. Па стрыптыз-клубах вадзілі і дэжурат — для іх прадугледжвалі лекцыі парназорак.

Кіраўнікі факультэта сацыялогіі забілі трыгоў пасля таго, як адна са студэнткаў універсітэта расказала, што падчас экскурсіі ў стрыптыз-бар для глеў іх выкладчы сам прадэманстраваў на сцэне стрыптыз, а пасля ўступіў у сексуальны

Дзейнасць прыватных ВНУ падвергнецца рэвізіі

Міністэрства адукацыі Расійскай Федэрацыі збіраецца правесці "аўдыт" усіх ВНУ. Прычым чыноўнік перш за ўсё хвалюць якасць ведаў, якія атрымліваюць выпускнікі. Па словах міністра Уладзіміра Філіпава, ужо да канца і паўгода ў краіне будзе створана незалежная сістэма атэстацыі і кантролю якасці адукацыі. Менавіта такія функцыі будуць ускладзены на новую інспекцыю, фарміраваную ў бліжэйшы час павінен ухваліць урад. У працэсе ўрадавай паставы гаворыцца, што інспекцыя будзе валодаць правам адкідаць ліцэнзіі ў тых ВНУ, якія не адпавядаюць адукацыйным стандартам. Праўда, не зусім зразумела, што маецца на ўвазе пад адукацыйнымі стандартамі: ніякіх уніфікаваных патрабаванняў на гэты конт не існуе. Сам міністр лічыць, што змены трэба ўнесці і ў існуючы закон "Аб адукацыі", бо сёння кожны рэгіён імкнецца адкрыць у сябе ўласныя ўніверсітэты ці хача б заснаваць філіял прэстыжнай сталічнай ВНУ. Але пры гэтым нікога не хвалюць, хто і што там будзе выкладаць. Універсітэты і акадэміі працягваюць гледзіцца, як грыбы пасля дажджу, і такое становішча выклікае ў міністра расчараванне. Ён незадаволены, напрыклад, тым фактам, што пры ліцэнзаванні навуковых устаноў закон не дапускае экспертызы вучэбных праграм. Акрамя таго, на словах Філіпава, неабходна паскорыць працэс адкідавання ліцэнзій з тых навуковых устаноў, якія не адпавядаюць стандартам якасці. Зараз такая працэдура дапускаецца на падставе судовога рашэння, але, верагодна, пасля з'яўлення сістэмы атэстацыі падобнае ліцэнзіі стане магчымым і ў адміністрацыйным парадку.

Ва ўніверсітэце Абердзіна створана глыбакаводная лабараторыя

Вучоныя ўніверсітэта шатландскага горада Абердзіна (Aberdeen University) зачынілі работу над стварэннем глыбакаводнай лабараторыі. Кошт станцыі, з'яўляючайся лабараторыя на глыбіні 6 кіламетраў, склаў 1,2 мільёна фунтаў стэрлінгаў. Лабараторыя прызначана для правядзення даследаванняў над сусветнага акіяна і ўяўляе вялікую цікавасць не толькі для біёлагаў, але і для спецыялістаў, што займаюцца нафтавымі распрацоўкамі марскога дна.

Секс-настаўнікі з Каліфорніі

Курс лекцый па мужчынскай і жаночай сексуальнасці, які чытаўся ў Каліфарнійскім ўніверсітэце, прыпынены з-за таго, што ў яго рамках студэнтаў прымушалі ўдзельнічаць у акцыях, якія прымяшалі іх чалавечую годнасць. Так, юнакі былі вымушаны слухаць сексуальныя фантазіі наведвальнікаў стрыптыз-бараў для гомасексуалістаў і глядзець адкрытую парнаграфію. Па стрыптыз-клубах вадзілі і дэжурат — для іх прадугледжвалі лекцыі парназорак.

Кіраўнікі факультэта сацыялогіі забілі трыгоў пасля таго, як адна са студэнткаў універсітэта расказала, што падчас экскурсіі ў стрыптыз-бар для глеў іх выкладчы сам прадэманстраваў на сцэне стрыптыз, а пасля ўступіў у сексуальны

на студэнтаў і іх бацькоў. Ды і пры ўмове квоты атрымліваецца, што палова сем'яў краіны ў стане аплываць вучобу сваіх дзяцей. Такі падыход, мякка кажучы, не зусім стасуецца з дадзенымі аб узроўні дабрабыту ўкраінскага грамадства, пераважна частка якога знаходзіцца за рысай беднасці альбо балансу на яе мяжы.

Многія адзначаюць, што асаблівасцю ўкраінскай вышэйшай школы фактычна стала каставасць: існуюць цэлы шэраг спецыяльнасцей, даступных толькі пэўнаму колу асоб. Справа нават не ў тым, што таленавіты чалавек з пралетарскімі канрамі не здолее паступіць на жаданы факультэт — у яго проста ніколі не будзе адпаведнага ўзроўню падрыхтоўкі. На гэта першачасна ўплывае тое, што паступіць у прэстыжную ВНУ немагчыма без адпаведнай падрыхтоўкі ў прыватных сярэдніх навуковых устаноў, якія трывалі ўвайшлі ў сённяшнюю рэчаіснасць, або без дапамогі рэпетытараў, на якіх патрабуюцца вялікія грошы. Такім чынам, вышэйшая адукацыя ў краіне становіцца строга дыферэнцыраванай у залежнасці ад узроўню даходаў. Можна запярэчыць, што ў гэтым няма нічога кепскага і гэта ўсяго толькі частка натуральнага развіцця грамадства.

Але такое ігнараванне прынцыпаў сацыяльнай справядлівасці неабязна павядае да яшчэ большага рассялення грамадства, прычым не толькі па маёмасным, але і па інтэлектуальным, свядомасным, палітычным крытэрыях. Частка такога грамадства будзе качаткова люмпенізавана, а паколькі для яе не адкрыцца ніякай эвалюцыйнай перспектывы, яна скіруюцца выключна на ўспрыняццё разбуральных і вульгарна-рэвалюцыйных ідэй кшталту "ўсё ўзяць і падзяліць". Улічваючы, што колькасць такіх людзей можа быць вельмі значнай, перспектывы ўсёй краіны на далейшае паступальнае развіццё і паўнапраўную інтэграцыю ў сусветную супольнасць пры такім раскладзе выглядаюць дэвалі праблематычнымі.

Існуючыя праблемы і ў самой вышэйшай школе. Зразумела, выкладчыкаў болш за ўсё непакояць вялікая вучэбная нагрузка, якая не пакідае часу на навуковыя даследаванні, мізэрная заробатная плата і г.д. Для студэнтаў на першым месяцы знаходзяцца пытанні стыпендыяльнага забеспячэння, наяўнасці месцаў і адпаведных побытавых умоў у інтэрнатах і іншыя.

Сур'ёзныя пытанні ёсць і да самаго зместу навуцальнага працэсу. Сёння ўжо відавочна, што пералік з дванаццаці абавязковых для ўсіх універсітэтаў дысцыплін (ўсё астатняе — профільныя прадметы і спецыялізацыі) зусім не з'яўляецца адлюстраваннем універсітэцкай адукацыі. Гэты базавы кампанент нагадвае, хутчэй, выкладковы набор курсаў. Нядаўна афіцыйныя крыніцы ў міністэрстве паведамілі аб змянінні аўдыторнай нагрузкі да трыццаці гадзін у тыдзень. Чамусьці ніхто не ўрадаваўся такому праекту. Выкладчыкам гэта пагражае скарачэннямі, а студэнтам павінны задумацца — калі скарачэнне, дык за кошт чаго? Калі профільных дысцыплін, то вышэйшая адукацыя як такая паступова траціць сэнс, ператвараецца ў эр-

зац, бо займацца саманавучаннем і самаадукацыяй могуць людзі незалежна ад іх сацыяльнага становішча, прычым не толькі па маёмасным, але і па інтэлектуальным, свядомасным, палітычным крытэрыях. Частка такога грамадства будзе качаткова люмпенізавана, а паколькі для яе не адкрыцца ніякай эвалюцыйнай перспектывы, яна скіруюцца выключна на ўспрыняццё разбуральных і вульгарна-рэвалюцыйных ідэй кшталту "ўсё ўзяць і падзяліць". Улічваючы, што колькасць такіх людзей можа быць вельмі значнай, перспектывы ўсёй краіны на далейшае паступальнае развіццё і паўнапраўную інтэграцыю ў сусветную супольнасць пры такім раскладзе выглядаюць дэвалі праблематычнымі.

Існуючыя праблемы і ў самой вышэйшай школе. Зразумела, выкладчыкаў болш за ўсё непакояць вялікая вучэбная нагрузка, якая не пакідае часу на навуковыя даследаванні, мізэрная заробатная плата і г.д. Для студэнтаў на першым месяцы знаходзяцца пытанні стыпендыяльнага забеспячэння, наяўнасці месцаў і адпаведных побытавых умоў у інтэрнатах і іншыя.

Сур'ёзныя пытанні ёсць і да самаго зместу навуцальнага працэсу. Сёння ўжо відавочна, што пералік з дванаццаці абавязковых для ўсіх універсітэтаў дысцыплін (ўсё астатняе — профільныя прадметы і спецыялізацыі) зусім не з'яўляецца адлюстраваннем універсітэцкай адукацыі. Гэты базавы кампанент нагадвае, хутчэй, выкладковы набор курсаў. Нядаўна афіцыйныя крыніцы ў міністэрстве паведамілі аб змянінні аўдыторнай нагрузкі да трыццаці гадзін у тыдзень. Чамусьці ніхто не ўрадаваўся такому праекту. Выкладчыкам гэта пагражае скарачэннямі, а студэнтам павінны задумацца — калі скарачэнне, дык за кошт чаго? Калі профільных дысцыплін, то вышэйшая адукацыя як такая паступова траціць сэнс, ператвараецца ў эр-

зац, бо займацца саманавучаннем і самаадукацыяй могуць людзі незалежна ад іх сацыяльнага становішча, прычым не толькі па маёмасным, але і па інтэлектуальным, свядомасным, палітычным крытэрыях. Частка такога грамадства будзе качаткова люмпенізавана, а паколькі для яе не адкрыцца ніякай эвалюцыйнай перспектывы, яна скіруюцца выключна на ўспрыняццё разбуральных і вульгарна-рэвалюцыйных ідэй кшталту "ўсё ўзяць і падзяліць". Улічваючы, што колькасць такіх людзей можа быць вельмі значнай, перспектывы ўсёй краіны на далейшае паступальнае развіццё і паўнапраўную інтэграцыю ў сусветную супольнасць пры такім раскладзе выглядаюць дэвалі праблематычнымі.

Існуючыя праблемы і ў самой вышэйшай школе. Зразумела, выкладчыкаў болш за ўсё непакояць вялікая вучэбная нагрузка, якая не пакідае часу на навуковыя даследаванні, мізэрная заробатная плата і г.д. Для студэнтаў на першым месяцы знаходзяцца пытанні стыпендыяльнага забеспячэння, наяўнасці месцаў і адпаведных побытавых умоў у інтэрнатах і іншыя.

Сур'ёзныя пытанні ёсць і да самаго зместу навуцальнага працэсу. Сёння ўжо відавочна, што пералік з дванаццаці абавязковых для ўсіх універсітэтаў дысцыплін (ўсё астатняе — профільныя прадметы і спецыялізацыі) зусім не з'яўляецца адлюстраваннем універсітэцкай адукацыі. Гэты базавы кампанент нагадвае, хутчэй, выкладковы набор курсаў. Нядаўна афіцыйныя крыніцы ў міністэрстве паведамілі аб змянінні аўдыторнай нагрузкі да трыццаці гадзін у тыдзень. Чамусьці ніхто не ўрадаваўся такому праекту. Выкладчыкам гэта пагражае скарачэннямі, а студэнтам павінны задумацца — калі скарачэнне, дык за кошт чаго? Калі профільных дысцыплін, то вышэйшая адукацыя як такая паступова траціць сэнс, ператвараецца ў эр-

У Мікалаеве створаны гуманітарны ўніверсітэт

На базе Мікалаўскага філіяла Нацыянальнага ўніверсітэта "Кіева-Магілянская акадэмія" будзе створаны Мікалаўскі дзяржаўны гуманітарны ўніверсітэт імя Пятра Магілы. Аб прыняцці гэтага рашэння аб'явіў у Мікалаеве падчас сустрэчы з выкладчыкамі і студэнтамі ВНУ Прэм'ер-міністр Украіны Анатоль Кінэх.

Сённяшнім часам у Мікалаўскім філіяле Нацыянальнага ўніверсітэта "Кіева-Магілянская акадэмія" вучыцца каля 1,51 тысячы студэнтаў. Ліцэнзаваны аб'ём прыёму складае 460 чалавек у год. У ВНУ дзейнічае аспірантура па 11 на прамаках. Адукацыйны працэс забяспечваюць 12 кафедраў, на якіх працуюць 170 выкладчыкаў.

Камп'ютэры ўручылі за кансерватызм

Нядаўна былі падведзены вынікі конкурсу навуковых работ "Расійскі кансерватызм: ідэя, гісторыя, перспектывы". Дзяні ў Маскоўскім дзяржаўным універсітэце адбылося ўрачыстае ўшанаванне пераможцаў. Журы конкурсу разгледзела больш за 500 прац студэнтаў аспірантаў расійскіх ВНУ. У МДУ за "крутым сталом" сустрэліся трынаццаць лепшых: 3 лаўрэаты і 10 дыпламантаў конкурсу. Яны прыехалі з Яраслаўля, Новасібірска, Дагестана, Далёкага Усходу, іншых рэгіёнаў Расіі. Лаўрэатам уручылі ноўтбукі, а дыпламантам — манаблікі з убудаванымі відэамагнітафонамі. Акрамя таго, кожны атрымаў дыплом, на якім стаўца подпісы Міністра па надзвычайных сітуацыях Сяргея Шойгу, Міністра адукацыі Уладзіміра Філіпава і рэктара МДУ Віктара Садоўнічага.

Падчас свайго выступлення рэктар Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта сказаў пра неабходнасць для навукоўцаў асэнсавання і вяртату да традыцый расійскага грамадства. Ён адзначыў, што Расія на працягу ўсяго свайго існавання трымалася менавіта на традыцыйна здаровага кансерватызму, які зусім не выключнае паступальнага развіцця краіны.

Міністэрства аховы здароўя ўзгадала пра школьнікаў

Згодна з пратэстам Міністэрства аховы здароўя, толькі ў бягучым годзе на правядзенне дыспансерызацы

Тамара Міронава, галоўны ўрач 33-й паліклінікі:

"За бязладнае стаўленне да сябе трэба плаціць"

"Забяспечыць здароўе моладзі немагчыма намагаючы адны медыкаў, — лічыць Т.Г. Міронава. — Навукай даказана, што толькі на 10 працэнтаў здароўе чалавека залежыць ад медыцынскага абслугоўвання і на 90 — ад ладу жыцця, дранных звячак, экалагічнай сітуацыі. Таму мы працуем пачаў з адміністрацыйнай вышэйшых навуковых устаноў і, галоўнае, спрабуем зацкавацца саміх студэнтаў у паляпшэнні свайго здароўя".

Сярод 81 тысячы студэнтаў, якіх абслугоўвае 33-я паліклінікі, амаль палова (!) мае хронічныя захворванні. Тры тысячы студэнтаў прыбылі з раёнаў, забурджаных у вышэйшай чарчэ абласцей аварыі, і з 30 чалавек праходзілі лячэнне рака ў чыстападобнай залы і ў іншых органах. 772 студэнты — інваліды...

Штогод павялічваецца колькасць захворванняў органаў стрававання, сардэчна-судзістай, касцева-мышачнай сістэмы і, асабліва ў апошні час, — назіраецца распаўсюджанне інфекцыйных захворванняў — за кошт кішчаных інфекцый і гепатітаў. Гэтая сітуацыя не мае тэндэнцыі ні да паляпшэння, ні да стабілізацыі.

Тыпавы будынак паліклінікі размешчаны на 850 наведванняў у змену, ці 1700 — у дзень. У мінулым годзе тут была перагрузка на 20 працэнтаў, а плану на пашырэнне плошчаў пакуль няма. Выйсце бачыцца толькі адно: вырашаць праблему аздараўлення і прафілактыку на базе пунктаў аховы здароўя, якія дзейнічаюць пры сталічных ВНУ. Кожная вышэйшая навуковая ўстанова ў стане абсталяваць атаматалагічныя кабінеты, актывізаваць дзейнасць санаторыяў—прафілакторыяў. Да прыкладу, у Бягучым годзе, магчыма, адкрыюцца атаматалагічны і гінекалагічны кабінеты на базе пункта аховы здароўя Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта.

Многія ВНУ зацкавалі ў стварэнні ўласных рэабілітацыйных і аздараўленчых цэнтраў. Так, Белдзяржуніверсітэт плануе пачаць сваю студэнцкую паліклініку. Калі б гэта здзейснілася, у 33-й паліклініцы былі б функцыі толькі лячэбнага і каардынацыйнага цэнтра, які б супрацоўнічаў з "масцовымі" пунктамі аховы здароўя, псіхалагічнымі службаў і кафедрамі фізіяхавання.

Хворым быць не забароніш

— На жаль, пакуль што вышэйшыя навуковыя ўстановы не выхоўваюць у моладзі зацкаваленні ў сваім здароўі, — лічыць Тамара Георгіеўна. — А хто ж не нашы грамадзяне павінны разумець, што дасягненне жыццёвых дэборт наўпрост залежыць ад стану здароўя?

Тым часам магчымыя для лячэння аздараўлення ёсць. Дый медыцына не стаіць на месцы. У студэнцкай паліклініцы

Студэнты плаціць толькі за тры паслугі: афармленне даведкі, якая дазваляе атрымаць вадзіцельскія правы, медыцынскі агляд і заключэнне, калі яны набываюць газавую зброю альбо ад'язджаюць у замежжа. Як аказалася, і першае, і другое, і трэцяе нашы студэнты робяць вельмі актыўна. Па жаданню яны могуць аглядаць атаматалагічныя паслугі, а менавіта — калі аддаюць перавагу высакакасным пламбіравальным матэрыялам і абязбольвальным прэпаратам. За аборты сёння студэнты не плаціць.

— Я б зрабіла гэтую аперацыю платнай, — гаворыць га-лоўрач. — Расплату, чаму. У паліклініцы ёсць гінекалагічныя аглядальныя, тры аглядальныя кабінеты. Ужо колькі гадоў мы атрымліваем гумантарную дапамогу, у тым ліку і кантрацэптыўныя прэпараты. Іх кожная студэнтка можа атрымаць бясплатна на прыёме ў гінекалага. Больш за тое, у нас пастаянна дзейнічае так званая школа прафілактыкі неплачунай цяжарнасці. Я лічу, што кожная дзяўчынка мае магчымасць сваячасова атрымаць інфармацыю наконт таго, які пазбегнуць непажаданай цяжарнасці, а таксама папярэдзіць заражэнне верчынчых захворваннямі. Менавіта таму належае б спалучыць з тых, хто так бездаказна і бязладна ставіцца да свайго здароўя.

Статыстыка цяжарнага даўнасі сведчыць, што 17 студэнткаў з тысячы рабілі аборты, а мінулага года — толькі тры з тысячы. Здаецца, прафілактычная работа ў гэтым кірунку прыносіць свой плён. Хоць гэтыя даныя і не зусім дакладна адлюстроўваюць сапраўды стан рэчэй: а "такім" праблемамі многія звартаюцца ў прыватныя клінікі, дзе гадоўны козыр — адсутнасць чаргі. Затое не ўсе з іх гарантуюць якасць і абароненасць пацыентаў у выпадках неўдажных аперацый і ўскладненняў. А наступствы ўсё ж прыходзіцца "расхлэбваць" урачам 33-й паліклінікі...

Без каментарыяў...

Цяпер замечныя студэнты сталічных ВНУ ледзяцца за грошы. Але гэта не перашкаджае ім з выключнай уважлівасцю ставіцца да свайго здароўя. Паранейшаму яны вызначаюцца тым, што звартаюцца да ўрачоў пры найменшым адхіленні ў самачуванні і да лекавых працэдур адносяцца вельмі адказна. Калі ўжо назначылі масаж — дык гэта значыць не тое каб прапусціць 1-2 сеансы, але ні ў якім разе ні на адзін не спазніцца.

Аднойчы да Тамары Георгіеўны звярнулася са скаргай замечная студэнтка родам з нейкага далёкага ціхаакіянскага вострава. Маўляў, доктар выйві ў яе скрыўленне насавай перагародкі і прытым адмовіўся накіраваць на аперацыю. Га-лоўрач паспрабавала патлумачыць, што калі няма ніякіх парушэнняў дыхальных функцый, дык кірунчанае ўмяшанне зусім лішняе. Аднак студэнтка не сунімалася. "Навошта, вы лічыце, я прыхахла сюды вучыцца? Каб на радзіме зрабіць кар'еру. У мяне дакладна да-планавана стаць міністрам эканомікі ў сваёй краіне. І каб гэта здзейснілася, я павінна мець абсалютнае здароўе!" Дзяўчына сунулася толькі тады, калі яе запавілі, што такая "хвароба" не перашкодзіць ёй ні жыццю, ні працаваць. Хоць бы і на пасадзе міністра...

Іна НІКІЦЕНКА.

Праблема

Ці трэба табе "гісторыя?"

Тое, што наркатыкі — гэта дрэнна, скажа любі першакласнік. З тым, што купіць іх у вялікім горадзе сёння лягчэй, чым зімовыя боты, згодзіцца любі падлетак. І сёння многія з іх, адчуваючы сябе "дарослымі", лічаць ці не гонарам улезці ў гісторыю пад назвай "Наркатыкі".

Такіх гісторый некалькі.

Гісторыя №1

Уся рамантыка, якой акружаны наркатыкі, вельмі сумніўная. Ніводзін наркаман на першай стадыі знаёмства не расказаў табе аб тым, што з ім здарыцца, калі ён не знойдзё дозу. Больш таго, спачатку табе будзе здавацца, што ты ніколі не сустрэаху такога абаяльнага суразмоўцу. Праз кожнае слова ён будзе спасылалася на вядомых пісьменнікаў і музыкантаў, гаворыць пра тое, што многія творы мастацтва з'явіліся на свет менавіта дзякуючы наркатыкам, што толькі так можна пашырыць круггляд, змяніць сябе і навакольнае асяроддзе, якое ўжо надта ж надакучыла. Рана ці позна ён прапануе табе паспрабаваць. А на тваю фразу аб тым, што ты ведаеш: першы раз — заўсёды бясплатна, будзе смяцца проста ў твар, заявішы, што яму не трэба твае грошы — ён толькі хоча, каб ты зведлаў невярагодна адчуванні. А яшчэ ён табе абавязкова скажа, што з першага разу ніколі не становіцца наркаманам і табы будзе ўсё ў парадку.

Але калі тваёму новаму знаёмеццу не даць ягоную дзённую дозу, дык са сціглага і абаяльнага ён ператворыцца ў дзікага і некіруемага чалавека, у якога ў жыцці ёсць толькі адна мэта — укалоцца. Ён ведае пра гэта, як і ўсе мы ведаем, што наркаман за год садзіць "на іголку" пяць-шэсць чалавек. Чаму? Таму што так можна зрабіць на чарговую дозу. І яго ніколі не хвалюць твае лёс і твае праблемы, тое, што рана ці позна ты трапіш у яго шкуру і будзеш таксама шукаць спосабы здабыць грошы на тое, без чаго ты не зможах мысліць сваё існаванне.

Гісторыя №2

Павер таму, хто скажа табе, што наркатыкі — гэта шлях за кратамі. У кожнай кримінальнай хроніцы ёсць месца злачынствам, якія былі ўчынены пад уздзеяннем наркатыкаў. Акрамя таго, у нашай краіне існуе кримінальнае адказнасць за захоўванне і продаж наркатыкаў. Таму ні пры якіх абставінах не пазіраць наркатыкі ў кішэню, сумку. Ніхто не будзе сляваць, што гэта ў цябе ў першы раз, што цябе напрасілі і ты не змог адмовіць. Сярод тваіх новых сяброў, магчыма, знойдзецца і такі, хто скажа, што ўжо аднойчы купіў у цябе наркатыкі.

Калі з табы здарыцца нешта падобнае і ты не ўпэўнены, што зможаш сам знайсці выйсце з гэтай сітуацыі, раскажы ўсё бацькам альбо каму-небудзь з блізкіх дарослых людзей, каму ты даверашся. Магчыма, зрабіць гэта будзе нялёгка, але наштам горш мець праблему з законам за распаўсюджванне наркатыкаў. Тваё жыццё толькі пачынаецца, і не трэба дзіліць яго на "да" і "пасля".

Гісторыя №3

Падаўляючая большасць ВІЧ-інфіцыраваных у Беларусі — шпрыцныя наркаманы. Наўрад ці навіна гэта для цябе. Але, акрамя СПІДу, існуе масса іншых сур'ёзных праблем — вірусы гепатіта В і С, парушэнні гарманальнага абмену, сексуальныя расстройствы, венерычныя захворванні, а з цягам часу — іматэцыя. Імкліва гінуць клеткі галаўнога мозгу, развіваюцца перадакавыя захворванні, пачынаюць выпадаць валасы і зубы, на вачах старэе скура.

Смерць, што наступае ад герадыроўкі, бывае не толькі ў кіно. Сптытайся пра гэта ў любога ўрача хуткай дапамогі.

Існуе вялікая колькасць іншых гісторый: аб разбітым каханні, марах, што не збыліся аб кар'еры, аб слязах бацькоў.

Ці трэба табе свая гісторыя пад назвай "Наркатыкі"?

Людміла БАРТАШЭВІЧ,

валеалаг 2-й паліклінікі Мінска.

Карысныя парады

Спяць і мышкі, і стрыжы...

Кожны трэці дарослы чалавек скардзіцца, што дрэнна спіць: або часта прачынаецца, або вельмі позна засынае ад чаго на наступны дзень пачувае сябе як вышчунты лімон. Прыслухайцеся да рэкамендацый, якія дапамогуць паляпшыць ваш сн.

Ніколі не ешце на ноч сцёную ежу. Гэта стварае дадатковую нагрузку для страўніка і кровазвароту. Той, хто вечарам выпівае літва віна або піва, лёгка засынае, але праз некалькі гадзін прачынаецца і варочаецца ў пачасці. Прычына ў тым, што пры раскладанні алкаголю ўтвараюцца гармоны стрэсу, якія узбуджаюць нервовую сістэму.

Прымець перад сном цёплую ванну з лавандавым маслам. Гэта супакойвае і душу і цела.

Добра паглядзіцца, з якога матэрыялу зроблены ваш матрац. Трэцюю частку нашага жыцця мы праводзім у ложку, таму варт праўляць разборлівацца. Лепш за ўсё спаць на матрацы з натуральнай тканіны, напрыклад, з баваўны. І яшчэ: пасцельце павінна быць занадта мяккай, бо гэта шкодна для пазваночніка.

Перад сном рэгулярна правярайце пакой. У цёплым, неправетраным памяшканні нельга паўнацэнна адпачыць. Найбольш здарова тэмпература паветра — 16-25 градусаў.

Выпіце нанач шклянку гарачай гарбаты з лячэбных траў, напрыклад, мелісы або вербены. Гэта супакойвае нервовую сістэму. Калі вы хочае лёгка засынаць, але не любіце гарбаты, выпіце шклянку малака з мёдам. Працягласць сну павінна адпавядаць узросту. У па-жылыя людзей яна меншая, чым у моладзі.

Калі веш сон трымаючы, гэты момант звязана з паніжэннем узроўню цукру ў крыві.

Не прыкмыкай глядзець тэлевізар у пачасці! Гэта не дае паўнацэннага адпачынку, а толькі закладвае на некалькі хвілін або гадзін.

Пры бяссоніцы народная ледыцына рэкамендуе прымаць наступныя сродкі зняці аптэкі:

1. Кроп (насанне). 50 г насення кропу варыць 15-20 хвілін на малым агні, дабавіць 5 л віна (кароу або пертвейну), настаяць 6-8 гадзін, процідзіць. Прымаць адзін раз у дзень, ухутайшы на гадзін.
2. Хмель. 2 чайныя лыжкі шышч хмелю на 1 шклянку кіпеню. Настаяць, ухутайшы 4 гадзіны, процідзіць. Выпіваць па шклянцы нанач.
3. Частка зробленых шышч хмелю на 4 часткі гар-разкі або 50-працэнтнага спірту. Настаяць на працыгу двух тыдняў у цёплым месцы, процідзіць, адсціднуць. Прымаць па 5 кропель настою ні і сталовую лыжку ва-ды два разы ў дзень да яды. Другі раз піць нанач.
4. Набій падшукі свежымі хмелевымі шышкамі, пас-калькі лужай яны менш і зааруць у шафэ. Пры бяс-соніцы спаць на гэтай падшукі папярэдне не стра-снуйшы. Паспех гарантаваны нават пры цяжкай форме бяссоніцы.
5. Лавандавае масла. Перад сном змазаць маслам скроні. 3-5 кропель лаванды на валак цукру, смактаць перад сном.
6. Валяр'яна лекавая. Сталовую лыжку здробненага кораня валяр'яны заліць шклянкой халадной кіпячай вады, настаяць 6-8 гадзін, процідзіць. Прымаць па ста-палой лыжцы, дзёцям — па чайнай лыжцы па тры разы на дзень.
7. Настой пладоў глогу крывага-чырвонага. Дзве сталовыя лыжкі здробненага каранёгало заліць шклянкой вады і варыць 15 хвілін. Піць п 1/4 шклянкі днём аб хворым сэрцам.
8. Адар караняплода рэпы ардэной. Дзве сталовыя лыжкі здробненага каранёгало заліць шклянкой вады і варыць 15 хвілін. Піць п 1/4 шклянкі днём аб хворым сэрцам.

Людміла ШАРАНДА.

Лячэбная педагогіка

Яшчэ ў школьныя гады Аліна Саўчук выбрала для сябе прафесію — яна вырашыла стаць сястрой міласэрнасці. Скончышы адзінаццацігодку ў вёсцы Бронная Гара Бярозаўскага раёна, яна паступіла вучыцца ў Брэсцкае медыцынскае вучылішча. Пасля яго заканчэння марыць паступіць у медыцынскі інстытут — стаць урачом-тэрапеўтам.
НА ЗДЫМКУ: Аліна Саўчук.

Фота Рамана КАБЯКА, БЕЛТА.

Здароўе

Жыццё пад токам

Гэтым летам у адной з беларускіх газет прачы-тала, што ў нас ёсць такія глухія куткі (хутары, асобныя дамы ў малельных вёсках), да якіх усё яшчэ не падаведзена электрычнасць. Памятаю, з жахам падумала: Божа, як жа там жыюць людзі? Без святла, без халадзільніка, без праса, без тэлевізара? Сёння без гэтых рэчэй уявіць сабе жыццё немагчыма, гэтаксама як і без пральнай машы-ны, электрачайніка, камп'ютара, метра, тралейбу-са, электрычкі... Не прайшоў і ста гадоў, як мы сталі жыццарамі самага сапраўднага электрычнага свету, але ці толькі дабро прынесла гэта нам?

Любі ўключаны электра-прыбор з'яўляецца крыніцай электрамагнітнага поля. І калі такіх прыбораў зашмат у не-валічкім памяшканні...

Вучоныя сцвярджаюць, што ўсё жывое на нашай пла-неце звальняючына не прыста-савана да хуткага павышэння альбо разкага вагання электрамагнітных паляў. Калі ад-нойчы быў праведзены экс-перымент па вымерэнні на-пруж такага поля ў самай звычайнай кухні, дзе зна-ходзіцца электрапліта, тэле-фон, тэлевізар, магнітфона, электрачайнік і пральная ма-шына, выявілася, што чалаве-ку ў гэтым памяшканні зна-ходзіцца нельга.

Калі мы пастаянна патра-пляем пад значнае "абра-мленне" электрапрыбораў, дык рызыкаем атрымаць збоі цэнтральнай нервовай, эн-дэкрынай, а таксама імуннай сістэм. Асабліва небяспечным з'яўляецца ўздзеянне электрамагнітных паляў на цяжар-ных жанчын і дзяцей — не-здарма ў працоўным закана-даўстве шэрагу краін ствё-ляе агарода, колькі часу цяжарная жанчына можа пра-водзіць за камп'ютарам, і не-выпадкова: пры "перавыка-нанні" нормы істотна па-вялічваецца рызыка прырод-жаных аномалій у будучага дзіцяці. Іншы раз цяжка да-кладна вызначыць, што з'я-вілася пускавым момантам для развіцця гіпертаніі, неўрастані, гарманальных расстройств у пэўнага ча-лавека, чаму мы так часта прастуджваемся (з-за паніжанага імунітэту), але сёння ў спецыялістаў ужо не можа дзецца ад таго, што пэўны працэнт нашых "бля-чак" трэба аднесці на рахунак камфортнага жыцця сярод мноства электрабытавых прыбораў. Як кажучы, за ўсё трэба плаціць.

Спецыялісты сцвярджаю-юць, што шкодна для ар-ганізма з'яўляецца нагрузка электрычнага поля вышэй за 0,2 мікратэслы (мкТл). А ця-пер для параўнання — не-калькі паказчыкаў са штод-зённым жыццём:

— Бачу ў электрычцы, мы знаходзімся пад уздзеяннем электрамагнітнага поля ў 20 мкТл.

— У тралейбусе гэтае поле складае 30 мкТл, у вагоне метро — 150-200 мкТл.

— Электрамагнітнае поле ад электрапліты ў 20-30 см ад прыдзійнай панэлі складае 1-3 мкТл, ля канфорак яно яшчэ большае.

— Поле электрачайніка на адлегласці 20 см раўняецца прыблізна 0,6 мкТл.

— У большасці прасяру яно вышэй за 0,2 мкТл у 25 см ад рукі, але толькі ў рэжыме на-гравання.

— У паласе — прыблізна 100 мкТл.

— Рэкардсменамі па небес-печнасці сярод бытавых эле-ктрапрыбораў з'яўляюцца электрабытавыя — іх поле вы-мяраецца сотнямі мкТл, пры-чым усё гэтыя "сотні" знаход-зяцца вельмі блізка да ча-лавека цела.

Наколькі вядома, работы па вызначэнні спецыяльных гігіенічных норм адносна электрамагнітнай бяспекі ў краіне яшчэ не завяршыліся, а спецыяльнае абсталяванне для вымярэння электрамагнітнага фону ў нас не выпускаецца (па дадзеным Інстытута санітарны і гігіены). Таму дапамагчы сабе мы павінны самі, бо нават калі тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра-водкай, на лесовіцы ў яго зна-ходзіцца сілавы трансфарма-тар, а ў пад'ездзе пражэдзеныя кабеляны лініі. І тым больш не глядзіць тэлевізар, не карыстаецца плэерам, мабільным тэлефонам і электратранспартам, ён нікуды не можа дзецца ад таго, што жыве ў доме з электрапра

Пунсовая кветка на падаконніку

Пяць гадоў назад у камп'ютарным аддзеле нашай рэдакцыі з'явілася незвычайная прыгажосць кветка. Зацвіла яна ў студзені, калі за акном стаяў люты мароз. З варонкі вялікага асялення лясца з'явілася чырвоная калосе. Гэта быў сапраўды дуд сярэдзіны зімы.

Што цікава - нейкі час мы нават не ведалі назву гэтай дзіўнай кветкі. Ніколі не было яе ў кветкавых рамах або ў каталогах. І толькі пра-

папараці і мох-сфагнум (у адносінах 2:1) з дабаўленнем драўніннага вугалю. Калі камусьці складана падрыхтаваць такую глебу, можна купіць гатовую. Але вопыт калег паказвае, што глеба не павінна быць вельмі тлустай.

Паліваць расліну трэба рэгулярна, увесну і ўлетку - шчодро. Зімой паліў павінны быць менш інтэнсіўна, асабліва калі тэмпература ў памяшканні ніжэй за 18°.

Многія кветкаводцы раяць увесень, калі паспеюць яблыкі ў садзе, узяць вялізныя плафанавае пакеты з 2-3 яблыкамі і завязаць кветку ў гэты пакет на тыдзень-другі. Спецыяльна яблыкі вызначаюць, якіх яблычкі павінны быць, і стымуюць развіццё кветкавых ніжкі. Тады цвіценне можна наступіць нават у снежні.

Падкормліваць расліну трэба спецыяльным угнаеннем для бромеліевых, таму што ў яе слаба развітая каранёвая сістэма, і канцэнтраванае ўгнаенне можа пашкодзіць.

Акрамя бромеліі, да бромеліевых адносяцца эхмея, гусманія, циландія, арызонія. Але, на жаль, усе гэтыя кветкі пасля цвіцення гінуць, даючы шматлікія дзяткі. Дзятку садзяць асобна, і чакаюць цвіцення тры гады, тры месяцы і тры дні. Гэта жарт, але з доўгай праўды. Таму што дзятка развіваецца ў

раўнальна нядаўна даведліся - называецца яна бромелія панікаючая. І адносіцца да так званай групы бромеліевых. Ва ўсіх раслін гэтай групы - з'яўленне скурчаванага лісця і чырвоная або ружовая кветка.

Бромеліевыя лісцяца неперабольшымі раслінамі, але тым не менш не так і лёгкія вымусціць іх зацвісці. Для гэтага трэба захаваць пэўныя правілы догляду (папарадзе, дык і нескладаныя).

Кветка любіць усходнія або заходнія вокны. На паўднёвых (сонечных) паверхнях, асабліва ўвесну і ўлетку. У зімовы перыяд ёсць падраба ў дадатковым асяццеленні. Што непажадана, дык гэта вялікая перапада тэмпература. Так што калі ўзімку вы ўзяліся праветрываць памяшканне, кветку трэба зняць з падаконніка.

Што датычыцца глебы, лепш за ўсё падыходзяць адробненыя карані

дарослую расліну даволі працяглы перыяд.

Бромелія гэта расліна цвіцення не засыхае, але адна расетка цвіце толькі адзін раз у жыцці. Яна таксама дае дзяткі, якія потым зацвітаюць. Для таго каб дзятка добра прынялася, яе вышыня павінна быць не менш за 1/3 мацярынскай кветкі.

Цікавы момант - бромелію можна вырошчваць як расліну-эпіфіт - гэта значыць прымацаваць да спілу дрэва з мохам-сфагнумам. І пры дадатковай вільготнасці яна будзе добра развівацца.

У ліччу, што калі вам панашуе купіць бромелію або эхмею, халодным зімовым днём вы будзеце адчуваць сябе на пудоўным казачным востраве.

Аля ШАЎЦОВА,
Малюнак
Андрэя ШАЎЦОВА.

♦ Мышце акон пачынаюць са шкла, а пасля ўжо мышце аконных рамы. Са шкла цэплай мыльнай вадой змываюць пыл і іншы бруд. Пасля гэтага шкло мышце невялікай колькасцю цэплай мыльнай вадой з дабаўленнем нашатырнага спірту (чайная лыжка на літр вадой). Праціраюць спачатку чыстай вільготнай анучай, а потым сухой газетнай паперай.

♦ Можна выкарыстоўваць таксама розныя мыльныя сродкі.

♦ Дзверы, рамы, падаконнікі, батарэі цэнтральнага ацяплення, якія пафарбаваны светлай алейнай ці эмалявай фарбай, мышце вадой без мыла (мыла і сода робяць фарбу чымнянай). У вадку можна дабаўваць крыху нашатырнага спірту (чайную лыжку на літр вадой). Ён добра выдзяляе бруд і надае блыск. Пасля мышцы ўсе насуха ачысціць чыстай анучай, інакш могуць застацца жоўтыя плямы і зацёкі.

♦ Калі няма пыласоса, а трэба вычысціць мяккую мэблю і наценныя дыяны, гэта можна зрабіць проста ў пакоі і не пашкодзіць пылу:

добра змачыць, а потым выкруціць анучу ці старую прасціну, накрыць ёю канапу, дыяну і выбіваць пыл выбівалкам. Пасля прапаласкаць анучу і зноў выбіваць, пакуль пыл не знікне.

Рэчы можна чысціць і пры дапамозе шоткі, абцягнутай вільготнай маршай, складзенай у некалькі столак.

Сумесцю з воцату і невялікай колькасцю вадой можна асцяжыць фарбы дыяна.

Матрацы спіружыны, вала-сцяны, набітыя марской травой ці штучным валаком, чысцяць толькі шоткай ці пыласосам. Выбівака разбурае абічваючую тканіну і набіўку матраца.

Да святочнага стала

Да вялікоднага стала падаюць фарбаваныя яйкі, кулічы, тварожную паску і іншыя традыцыйныя святочныя стравы. Лепш за ўсё падрыхтаваць усе прадукты зараней. І нашым падаюць, спадзяёмся, вам дапамогуць.

Да Вялікадня яйкі фарбавалі выключна ў чырвоны колер. Гэта сімвалізавала кроў Ісуса.

Паводле праваслаўных біблейскіх паданняў, Святая Марыя Магдаліна, даведаўшыся аб пакаранні смерцю Ісуса, прынесла рымскаму імператару Ціберыю чырвоныя яйкі, якія знак нявіннасці сына Божых і сімвалізаваў сведчанне таго, што ў гэты час усе Ісусавыя на сябе абдыткі яго нявінна праліты крыві.

Вялікодныя яйкі абмяняліся, гаворачы адзін аднаму: "Хрыстоў уаскрас!" "Васцун уаскрас!" Лыжыла, што яйкі ахоўваюць ад хваробы, калі іх есць на Вялікодзень.

Вялікодныя яйкі Найбольш распаўсюджаны спосаб афарбоўкі як шалупінем цыбулі. Калі яго будзе болей, колер атрымаецца насычаным.

Прамыцце шалупіне і па-кладзіце ў каструлю, якая вам у

гаспадарцы менш каштоўная, і заліце вадой. Пастаўце на агонь, няхай папіць некалькі хвілін. Прыгатаванаму адрварце настоячы. Потым асыя-рожна апусціце ў настой чыста вымытыя яйкі, даведзіце да кіпення, варыце на працягу дзесяці хвілін. Настой дастаіце і астудзіце. Пасля варкі пратрыце анучай, прамочанай алеем. Яны набудуць прыгожы блыск.

А калі дабаўці некалькі кропель алею перад канцом варкі, яны набудуць выгляд "мармуровых". Шырока практыкуюцца расфарбоўка вялікодных як фарбавані ў аднатонны колер ці з ўзорамі і сюжэтамі, якія адпавядаюць духу свята. Гэта прывабны зянатак для дзяцей. Толькі што зваранае гарачае яйка абдыраюць, ставяць у падставу і распысваюць звычайнай ака-рэльнай фарбай. Яна хутка сохне і не размазваецца. Вельмі прыгожыя яйкі пакажучы на-доўга. Некалі гадоў яны мо-гуць захоўвацца.

Паску тварожная Паску традыцыйна робяць у выглядзе чатырохграннай пірамыды. Паску ўвасабляе Гал-гофу.

Тварог працёрці праз сито. Жаўткі расцёрці з цукрам, да-даць вяршкі і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла, тварог, ачышчаны і па-сечаны міндалі, перабраны і памытыя разыны, ваніль, усе старанна перамяшаць. Атры-маную масу перакласці ў спе-цыяльную форму, высланую сурэткай, прысунуць дош-чачкай. Пасля таго як больш не будзе адціскацца сыраватка, паску выняць з формы.

І к свежага тварогу, 5 жаўткоў, 200 г сметанковага масла, 1 шклянкі вяршкоў, 300 г цукру, 100 г міндалю, 100 г раз-зынак, ваніль.

Куліч Куліч традыцыйна робяць круглым і высокім. Падаючы на стол, рэжучы не ўдоўж, а ўпопе-рак, а вярхушку захоўваюць і прыкрасваюць ёй куліч.

У кожнай гаспадыні свой са-крот прыгатавання.

Існуе прымета, што калі куліч удадзецца, дык у сям'і ўсё будзе добра.

У кіпячонае малако (0,5 шклянкі) усыпаць крыху мукі, размешваючы, каб не было ка-мяккоў. Дрожжы развесці ў цёплым малаці, размяшаць з паловай шклянкі мукі і пакінуць на 10 хвілін. Потым абдэзве часткі змешаць і паставіць на

агонь. Памешваючы, даведзіце амаль да кіпення, але не кіпцяць. Зняць з агню, дадаць масла